

Předkládané vzdělávací opory se sestávají ze tří částí:

- I. Metodický list (včetně písni)
- II. Pracovní list
- III. Powerpointová prezentace

I. Metodický list

► O představení

Anotace: Inscenace České Vánoce Josefa Lady se pokouší jedinečným způsobem uchopit vánoční tematiku. Svým výtvarným pojetím otevírá představení dětským divákům poetiku vánočních ilustrací Josefa Lady. Na pozadí Ladových obrázků ožívá příběh Josefa a Marie, narození Ježíše Krista. Lidovost Ladova světa a jeho příběhů přibližují chudí vesničtí muzikanti, přicházející zahrát do Hrusic na Štědrý den. Hra akcentuje vánoční dobu především jako čas tajemství, v němž se světlo Ježíšova narození mísí s časem prosincových mlh, sněhu, tmy a s příběhy tak neuvěřitelnými, že se snad opravdu musely stát ...

Pro koho je vhodné: Představení je koncipováno tak, aby nejlépe vyhovovalo dětem **prvního stupně základní školy**, pro něž jsou také cíleny doprovodné materiály. Vzhledem k výrazné vizuální stránce založené na Ladových ilustracích je však možné nabízet ho i mladším divákům.

Délka: 55 minut bez přestávky

Zařazení do kontextu RVP pro základní vzdělávání

Výchovný a vzdělávací záměr inscenace směřuje do tématického okruhu *Lidé a čas*, jenž spadá do okruhu vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*. Představení žákům nabízí setkání s českou atmosférou vánočních svátků, s folklorními motivy a s výtvarným dílem Josefa Lady. Představení tak vede děti *k respektování kulturního dědictví, k orientaci v odlišných historických obdobích a k propojování historických, zeměpisných a kulturních informací*. Pracovní list podporuje *rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech*.

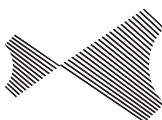
Vzhledem k etickému náboji hry zasahuje představení do průřezového tématu *osobnostní a sociální výchovy*, neboť vede žáka *k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci*, dále vede *k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů* a přispívá *k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování*.

Metodické poznámky k prezentaci a pracovnímu listu

Na powerpointovou prezentaci *volně* navazuje pracovní list. Je tomu tak proto, abyste se mohli rozhodnout, zda využije jeden z těchto materiálů či případně oba. Pokud se rozhodnete využít oba materiály, lze se v jedné hodině věnovat prezentaci, v navazující hodině pak pracovnímu listu.

Doporučujeme vyučujícím, aby se s následujícími podklady dobře seznámili a hodinu si naplánovali dle svých potřeb. Minimální potřebnou dobu na **prezentaci** odhadujeme na **20 minut**, na **pracovní list** pak **25 minut**.

Důležité: Součástí představení je zpívání koled. Jejich texty jsou uvedené v tomto metodickém listu. Budeme rádi, když si s námi zazpíváte!

► Metodické poznámky k prezentaci

Prezentace se sestává ze tří částí:

- Josef Lada - seznamuje žáky s tvůrčí osobností Josefa Lada a s dobovým koloritem jeho „zimních obrázků“
- České Vánoce - provází žáky tematikou českých Vánoc, uvádí je do nejznámějších vánočních zvyků
- Pozvánka na představení - poskytuje základní údaje o tématu hry a charakteru provedení divadelního představení

► Metodické poznámky k pracovnímu listu a řešení úloh

1.-4. Tyto úlohy jsou motivační a otevřené. Slouží především k tomu, aby se děti rozpovídaly, ujasnily si základní pojmy a mohly přemýšlet o smyslu Vánoc.

Ve cv. 1 se můžeme starších dětí ptát, co je **advent** (z lat. *adventus* = příchod; období čtyř neděl před vánočními svátky), co vědí o **Ježíši Kristu** a **křesťanství**, zda znají nějaké **české svěťce** (např. sv. Václava, patrona Čech a Moravy, sv. Ludmilu, první svatou a babičku sv. Václava, sv. Anežku atd.).

5. Pranostiky - seznámení s lidovou slovesností. Této úlohy využijeme k seznámení dětí s lidovou slovesností a pranostikami. Můžeme zdůraznit souvislost *lidové slovesnosti s lidovou moudrostí a tradicemi*, přiblížit pojem „*tradice*“ - předávání určitých užitečných schopností a poznatků v rámci lidského společenství. Možné je také navázat na církevní pojetí - pojem „*svatý*“ objevující se v kalendáři - člověk, který svůj život obětoval pro druhé, významně jiným pomohl a byl za to později církví prohlášen za svatého.

Pranostiky byly užitečným pomocníkem v porozumění přírodě.

Odpovědi:

Svatá Barbora nosí bláto do

c) dvora

Svatá Lucie noci

b) upije

Svatá Viktorie obrázky na

a) okna

Svatý Martin přijíždí na

c) bílém koni.

6. Znamá koleda. Nejprve se děti zeptáme, zda vědí, co původně označovalo slovo **koleda - píseň**, kterou děti zpívají během velkých křesťanských svátků, jako jsou Vánoce, Velikonoce atd. Poté řekneme, že později se tímto slovem pojmenovávala **výslužka**, kterou děti dostávaly za zazpívání písně.

Odpovědi: 1) poslouchajte; 2) krajiny; 3) pilně; 4) jesličky; 5) plenčičkama

Na koledu lze navázat obrázkem zvířecí kapely. Jaká vidíte zvířátka? Nač hrají? ...

7. Motivační cvičení k ladovské části - předpokládáme, že děti znají odpovědi.

Odpovědi:

Pan Josef Lada byl:

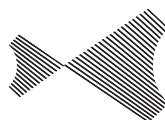
b) malíř

Hádejte, kým byl jeho otec:

c) švec

Jako malý žil pan Lada v

a) Hrusicích

8. Kreslené postavičky pana Lada. Děti zakroužkují kreslené postavičky, jež maloval J. Lada. Zde je vhodná příležitost pohovořit si o tom co mají postavičky společného: *jde o zvířátka, kamarádí se s lidmi, atd.*

Odpovědi: *kozel Bobeš, chytrá kmotra liška, Pašík, Kocour Mikeš*

9. Přesmyčky. Děti rozluští přesmyčky a nakreslí jednu či více postav, kterým je dopis adresován. *Posléze děti mohou přemýšlet, jak by kocour popletl jejich jména - vhodné jen pro třídy s dobrou sociální atmosférou.*

Odpovědi: *Pepík ševců, Pašík, kozel Bobeš.*

10.-11. Cvičení, která je možné využít po návštěvě představení.

10. Reflexe představení nebo tipovací cvičení.

Pokud děti představení neviděly, hádají jaká jména se hodí k postavám. Náповědu mohou nalézt ve cv. 11, kde je uvedeno, jaké nástroje patří postavám. Pokud děti již představení viděly, tak pojmenování jednotlivých postav slouží jako reflexe. Jména si pak mohou děti zapsat k jednotlivým postavám.

Zde je možné klást dětem otázky: *Umíte hrát na nějaký nástroj?
Kdybyste byli v této kapele, kým byste chtěli být.
Kdo je vám nejsympatičtější a proč.
Apod.*

11. Úloha k ověření pozornosti dětí po zhlédnutí představení. Úloha je postavena tak, aby ji bylo možné využít nejen před představením, ale též po jeho zhlédnutí, a to jak součást reflexe. Doporučujeme, aby děti před představením tipovali *podle jména a nástroje*, jaká vlastnost se hodí k určité postavě. **Po představení mohou své odhady zkontrolovat a soutěžit, kdo byl pravdě nejbližší.**

Variantami plnění úkolu může být: a) odložení cv. na čas po zhlédnutí představení
b) odkrytí odpovědí před představením

Odpovědi:

Ambrož hraje na basu a má hlad.

Barborka hraje na tahací harmoniku a stále se něčeho bojí.

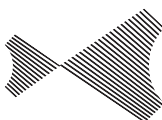
František hraje na trombón. Je ještě malý kluk, který si nenechá ujít žádnou lumpárnu.

Mikuláš hraje na klarinet a mívá podivná vidění.

Tomáš hraje na flétnu a opatruje Barborku.

Šimon je kapelník a hraje na kytaru a na velký buben.

(Paní s baskřídlou - se zdviženým palcem - hraje ponocného a není členem kapely.)

► Texty písní

Níže uvádíme některé z písňových textů, jež zazní při představení. Potěší nás, když děti budou zpívat s námi! Písně „Narodil se Kristus Pán“ a „Nesem vám noviny“ byly pro potřebu představení zkráceny.

Narodil se Kristus Pán

Narodil se Kristus Pán, veselme se,
z růže kvítek vykvet nám, radujme se.
Z života čistého, z rodu královského,
nám, nám narodil se.

Jenž prorokován jest, veselme se,
ten na svět poslán jest, radujme se.
Z života čistého, z rodu královského,
nám, nám narodil se.

Goliáš oloupen, veselme se,
člověk jest vykoupen, radujme se.
Z života čistého, z rodu královského,
nám, nám narodil se.

Nesem vám noviny

Nesem vám noviny, poslouchejte,
z betlémské krajiny, pozor dejte.
Slyšte je pilně a neomylně,
slyšte je pilně a neomylně,
rozjímejte.

Syna porodila čistá panna,
v jesličky vložila Krista pána.
Jej ovinula a zavinula,
jej ovinula a zavinula,
plencičkama.

Anděl v oblacích prozpěvují,
narození Páně ohlašují,
že jest narozen, v jeslích položen,
že jest narozen, v jeslích položen,
oznamují.

Vítej nám, Ježíšku, s nebe daný,
který se narodil z čisté Panny,
pohlédni na nás a přijmi od nás,
pohlédni na nás a přijmi od nás,
tyto dary.

Štědrej večer nastal

Štědrej večer nastal. Štědrej večer nastal,
koledy přichystal, koledy přichystal.

Panímámo vstaňte. Panímámo vstaňte,
koledu nám dejte, koledy nám dejte.

Panímáma vstala. Panímáma vstala,
koledu nám dala, koledu nám dala.

Maria (Večer nad krajem)

1.

Večer ^Cnad krajem se skláněl, v tichém ^ešeru Betlém stál.
Někde v ^{Fmaj7}dáli štěkot zazněl, to jak ^Cpastýř ovce hnal.
Jenom Maria a Josef bloudí ^etemnou ulicí,
tolik ^{Fmaj7}zraňují ty oči, její ^Coči prosící.
R: Maria, Mari^ea, Mari^Fa, Mari^Ca.

2.

Josef stojí zas u dveří, mám tu s sebou ženu svou,
čeká malé, kdo uvěří, jsou chudí, platit nebudou.
Dveře zavřely se zvenčí, pak jen letmý pohled zpět,
tady mají srdce menší, neplač, řekni jen pár vět.

3.

Vyšli z města, čas se krátil, našli malou krytou stáj,
víš, to Pán se k nám zas vrátil, spolu najdem si tu ráj.
Oči hvězd, ty nás vždy vedou, do střech tiše sednul chlad.
Dej mi ruku, jsem tu s tebou, dnes jen láska smí nás hrát.